

Inanis occupatione, quæ ducentis triginta Religiosis alendis, præter externos & peregrinos sufficeret, tam æquo semper effect animo, respondit: Id ex eo fieri, quod omnino tanquam Deo faceret.

E C C L E S I A.

207. Fundatur, & amatur valde a Christo.

In ædificatione templi Salomonis malis non est auditus: lapides enim dolati sunt sanguine vermiculi, Sic lapides Ecclesie, id est Christiani politici sunt sanguine Christi, qui seipsum vocat, ego sum vermis. B. ser. 3. n. 37.

Sicut Eva e latere Adami prodiit; ita, ait S. Augustinus, e latere Christi mortientis Ecclesia prodiit. S. punct. 35. fol. 752.

Isaac fuit figura Christi, & Rebecca Ecclesie: 1. Quia fuit egressus in agrum, Christus in mundum. 2. Egressus est vesper, Christus in ultima ætate mundi. 3. Deambulabat ad puteum viventis & videns, Christus sua peregrinatione transivit per Scripturam, nunc hoc nunc illud vaticinium implens. 4. Isaac Rebecca accepit non in famulam, sed sponfam, sic Christus Ecclesiam. 5. Illam induxit in tabernaculum Saræ Matris, sic Christus induxit Ecclesiam in locum Synagoga Judæorum, &c. C. Gen. 24. v. 67.

Dominus possedit me in initio viarum suarum. De Ecclesia hic sermo est, quam Deus ab æterno amavit, ait S. Athanasius. M. conc. 17. §. 1. n. 5.

Sicut Abraham famulum Eltezer misit, ut filio suo Rebecca sponfam adduceret. Ita Deus misit Apostolos, ut Christo Filio suo Ecclesiam desponsarent. C. Gen. 24. v. 67.

Deus Ecclesiam contra terribiles persecutores, Imperatores, & hæresarchas mirabiliter conservat. Vide infra: Est inexpugnabilis.

208. Comparatur variis rebus.

Ecclesia comparatur corpori; sicut enim unum membrum pro altero sollicitum est; ita unus pro altero curam habeat. B. ser. 28. n. 6. Serm. 37. n. 8. Serm. 39. n. 2.

Comparatur Arca Noemica, in qua quis tutus est a diluvio æreum. B. ser. 37. n. 7. Item C. 1. Petr. 3. v. 20.

Comparatur domus Raab, in qua sola invenitur salus. B. ser. 37. n. 7.

Comparatur exercitui ordinato; sicut enim, si bene in suo ordine persistant milites, exercitus invictus est, ita Ecclesia, ait Gregor. Si pacem tenet, terribilis hostibus est. B. ser. 37. n. 7.

Comparatur navigio, in quo quilibet suum officium administrare debet: ita quilibet in Ecclesia muneri sui obligationem explere debet. B. ser. 39. n. 1.

Comparatur Paradiso: Quatuor flumina Nilus, Ganges, Tygris, & Euphrates sunt quatuor virtutes cardinales. C. Gen. c. 2. v. 8. fol. 69.

Comparatur lilio inter spinas, ob candorem innocentie, fragrantiam boni exempli, & puritatem doctrinæ. Contra hæretici spinæ sunt, quia pungunt maledictis, vulnerant doctrinis, sunt receptaculum serpentum, & tandem destituntur ad ignem. Faber conc. 9. Dom. 7. post Pent.

Comparatur Tunica inconsutilli Christi ex Christianis innumerabilibus per caritatem & fidei unitatem connexis contextæ, ita ut sine grandi peccato dissolvi nequeat. Hæretici autem discindunt hanc tunicam inconsutilem: sic Christus Dominus B. Petro Episcopo Alexandrino veste discissa apparuit, & causam interroganti respondit: Arius ita tunicam mihi dilaceravit. Martyrol. 26. Nov.

209. In ea boni & mali permixti sunt.

Ecclesia Rebecca est, quæ Jacobum, & Esau filios habet. Arca Noe est, in qua animalia munda, & immunda concluduntur. Ager est, in quo triticum, & zizania crescunt. Arca est, in quo frumentum & palea inveniuntur. Rete est, quo mali, & boni pisces capiuntur. Regnum est, in quo prudentes, & fatuæ Virgines reperiuntur. Vineæ est, ubi fructiferæ, & aridæ palmites: Ovile est, in quo oves & hirci: convivium est, in quo induti, & non induti veste nuptiali: domus est, in qua solertes, & otiosi, famuli: Officina est, in qua & aurum, & scoria inveniuntur &c. B. ser. 74. §. 1.

Eadem de causa in Ecclesia sunt varii hominum status, nimirum, ut ait S. Thomas: 1. Ad perfectionem. 2. Ad necessitatem actionum. 3. Ad pulchritudinem Ecclesie. B. ser. 39. num. 7. Vide Tit. Status & officia hominum.

In agro præter triticum Zizania conservata sunt: Sinite utraque crescere: sic peccatores in Ecclesia conservantur propter iustos. 1. Ut virtus iustorum exim-

plis-

pietate sceleratorum, sicut colores ex umbra magis elucescat. 2. Ut iusti per malorum persecutiones exerceantur, & merita augeant. 3. Ut in ultima illa die impii agnoscant, se vitam multaque alia bona in hoc mundo iustis debuisse. 4. Ut iusti impios verbo, & exemplo a via perditionis revocare, & ad poenitentiam convertere studeant.

210. Sancta est in se, & suis membris.

Primo, quia omnia dogmata Ecclesie promoveant ad sanctitatem. 2. Quia quotidie in Ecclesia celebratur Sacrificium, quod est Omnium Sanctorum operum sanctissimum. 3. Quia quotidie in Ecclesia agitur memoria innumerabilium Sanctorum, Martyrum, Confessorum, & Virginum. In sola urbe Romana quotidie Reliquia, Natales, & martyria Sanctorum celebrantur; hinc multi Reges ac Principes, ut Sanctorum exemplis ad pacem mortem excitentur, relictis regnis Romam concesserunt, viri & feminae, &c. C. in Isa. 66. v. 23.

Tanta est multitudo Martyrum, qui pro vera Christi Ecclesia sanguinem fuderunt, ut quotidie 3000. Martyrum memoria celebrari possit. C. in Apoc. 7. v. 9. Tit. Ss. Martyres.

Christiano-Catholicis proprie convenit titulus: *Genus sancta*: 1. Quia sicut olim Synagoga, ita nunc Ecclesia ex omnibus gentibus Deo segregata, & sanctificata est. 2. Quia plurimos habet Sanctos, Apostolos, Martyres, Confessores, Virgines. 3. Quia omnes ad sanctitatem, juxta suam vocationem dirigit. 4. Quia ejus Fides, Doctrina, Sacramenta, Sacrificia sancta sunt. 5. Quia ejus auctor Christus Dominus est Sanctus Sanctorum, ejusque Rector Spiritus Sanctus. 6. Quia nullibi extra Ecclesiam invenitur sanctitas. C. in Ep. 1. Petr. c. 2. v. 9.

Ecclesie dogmata omnia promoveant ad insignem sanctitatem: nihil illa subrahatur Deo debitum, nihil attribuit distonum, dum contra Judæi in pugis Talmudicis absurdissima fingunt de Deo, & hæretici, Calvinus & Lutherus terribiles blasphemias contra Deum evomunt, &c. Segn. Incred. non excus. p. 2. c. 23.

211. Non potest infici ab hæresum erroribus.

Christus comparatur aquilæ, quæ provocat ad volandum pullos suos. San-

ctus Hieronymus ait: Aquila in altis rupibus nidificare solet, quo serpentes ad pullos suos nequeunt ascendere. Nidus Ecclesie est, quæ propter altissima mysteria tam alte elevata est, ut hæresum serpentes eo ascendere nequeant. B. ser. 26. n. 72.

Ecclesia Dei schola est, schola Dei errare non potest: Omnis alia schola, Platonis, Socratis, Aristotelis, & aliorum omnium erroribus obnoxia est, aquæ eorum et terra veniunt, & facile curbantur, doctrina autem Ecclesie est aqua celestis, quæ nunquam non est purissima: Principium verborum tuorum veritas. Qui magistri in terris esse volunt, quanto doctores se esse putant, tanto magis omnia dubia faciunt; sic Zeno dubitavit etiam, an de loco in locum progrediamur, an vigilemus aut dormiemus: Quin etiam aliud non agunt, quam ut inter se pugnantia tradant, sic etiam de hoc disceptantur, quis sit finis ultimus hominis? Nemo ergo veritatem quærit apud turbulenta hæc ingenia, sed apud Ecclesiam solum, ubi Deus docet, dicente S. August. Diverse doctrine personant, diverse hæreses oriuntur. Curæ ad tabernaculum Dei, id est, Ecclesiam Catholicam, ubi protegerit a contradictione linguarum. Segn. Incred. non excus. p. 2. c. 2. n. 8.

Præterea Dominus Deus soli Ecclesie dedit intelligentiam interpretandi Scripturas. Errant omnes hæretici, qui sibi arrogarunt Scripturas interpretandi facultatem. Eodem ex solo eruntur terræ gleba, & metalla, medicamenta & venena. In hoc autem ita provium est Ecclesie, ut Augustinus dicere audeat: Ego Evangelio non crediderim, nisi me commoveret Ecclesie auctoritas. Segn. ibid.

212. Ex peccato fidelium damnatum patitur.

Multi unum corpus sumus in Christo: si unum membrum officium suum negat, totum corpus infirmatur: ideo Chryostomus ait: Unius peccato Ecclesia laceratur universa. B. ser. 37. n. 7. 8.

Ecclesia comparatur exercitui: si unus militum stationem deserat, jam imbecillior est exercitus: Hinc Albertus Magnus: Ipsi viatoribus nocet peccatum tra eo, quod acies illorum contra demones minuitur in eo, qui peccatum perpetrat. B. ser. 37. n. 7. & ibid. §. 5. per totum.

Certum est, quod Ecclesia ab infidelibus propter vitia fidelium contemptui ha-

habeatur: Sic Tertullianus ait, Christum per vulnus Malchi plus ipso Malcho fuisse laesum. Quare? quia credi potuisset, suos discipulos non ad mansuetudinem, sed ad vindictam instituisse. Si Christiani luxuriose vivant, nonne dicent infideles, eorum legem ita esse constitutam, ut ad luxuriam, & impietatem instituat? B. fer. 37. n. 43.

Satanonicus venit ad puteum, quærens an salubris, & bona sit aqua? rusticus respondit est bona: cui ille: cur ergo ita pallidi, & decolor es? Ita gentes ex nostris moribus iudicant legem Christianam. B. fer. 37. n. 43.

Sandus Chrysostronus de infidelibus affirmat: Pro eo, qui peccavit, Christianos omnes calumniis infectantur. B. fer. 37. n. 41.

De Ecclesia dicit Sponsus cœlestis: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Hæc pulchritudo, ait S. Thomas consistit in *Integritate omnium membrorum.* 2. In *amantitate colorum*, id est, bonorum operum. 3. In *proportionate partium.* &c. Hæc pulchritudo autem fœdatur per maculam peccati; hinc ipsa Ecclesia conqueritur: *Ecce in pace amaritudo mea amarissima:* hæc verba Regis Ezechia tribuit S. Bernardus Ecclesiæ, quæ tres amaritudines passa est: 1. *Amaritas prius in necē Martyrum.* 2. *Amarior postea in consiliū hereticorum.* 3. Sed in pace amaritudo amarissima ex sceleribus impiorum Christianorum. B. fer. 37. n. 12.

In Abbacia Clarevallensi Vir Sanctus, qui frequenter rapiebatur in extasi, Petro Senonensi Archiepiscopo narravit: Vidi Dominam quamdam speciosissimam, auro, & gemmis ornatam, ex me interrogantem: quam putas me esse? respondi: Videris mihi esse Beatissima Virgo! tum illa: Respice me a tergo: cumque viderem, vidi eam putridam, & vermium scaturientem. Nunc vides, inquit illa, me Beatam Virginem non esse! Sum Ecclesia, quæ primo statu, quasi anteriori parte in Apostolis, in Martyribus, in Confessoribus sui pulcherrima. Sed a tergo, id est postremo tempore sum putrida, & sordibus plena ob peccata Christianorum. Lohner in Appendice n. 57.

213. *Mirabiliter crevit per orbem.*

Jacob cum duodecim filiis ingreditur Ægyptum, & hi per 215. annos adeo multiplicati sunt, ut ex Ægypto exierint sexcenta virorum millia, non com-

putatis parvulis & mulieribus. Parem in modum Christus ingressus orbem cum duodecim Apostolis innumerabilem credentium multitudinem in Ecclesiam adduxit. C. Exod. 1. v. 7.

Ecclesia ab initio terribiles persecutiones passa est: solus Diocletianus singulis mensibus ultra 30000. Christianos excarnificari præcepit; hinc etiam Romæ sibi Statuam erigi iussit, cum inscriptione: *Extirpatori Christianorum.* Sed vicit hæc omnia Ecclesia, sub Constantino edificatis ubique templis mirabiliter propagata: ideo hodie in Festis Dedicacionis vexillum suspenditur in turri, in signum victoriæ.

Deus mirabiliter semper defendit Ecclesiam contra persecutores, quos luculentis penis exterminavit: sic Humericus, Herodes, Antiochus, Maximinus Imp. Arnulphus Imp. Calvinus & alii a verbibus devorati sunt. C. Num. 23. v. 8.

Verbis lac gentium, ait Ilatas, quibus Reges & Reginz erunt nutrices & nutriti Ecclesie. Hi enim licet in mundi divitiis demersi, coronis & sceptris suis exaltantur in Ecclesiam: Sic in ipsis Ecclesia incunabilis Christiani omnia sua ad pedes Apostolorum offerebant. Carolus, Dagobertus, aliique Reges Francorum quot Ecclesiam & monasteria adificaverunt & dotarunt? sic Reges in Hispania, Gallia, Hungaria, Anglia & alibi mirum in modum liberales fuerunt in Ecclesiam, &c. C. in Isa. 60. v. 16. n. 15.

Sicut in domo Laban oves Jacob ex decorticatis virgulis creverunt: ita ab exemplo Martyrum, qui vitam & sanguinem pro fide dederunt, Christiani ex gentilibus conversi, & multiplicati sunt. Lohner v. Exemplum §. 13. n. 19.

214. *Est Catholica, seu universalis.*

Merito S. Bernardus inter summa prodigia numerat intellectus humani cum fide concordiam: quid enim difficilius, quam quod sensus & iudicium hominis alteri se subiciat? Quamquam autem hæc intellectus, & voluntatis subjectio prodigiosa sit, magis adhuc admiranda est in iis, qui literis excolti sunt; his enim nihil propius, quam nova sedari, imo nec isto contenti tam propendunt ad contradicendum aliis, ut difficilissimè sit, inveniri Doctum, cum alio Doctore in omnibus opinionibus consentientem, quam globum super alterius globi

globo superficiem ita collocare, ut illius puncto immotus persistat. Hoc tamen consensionis prodigium invenitur inter Doctos, & Doctores Catholicos, quod tanto mirabilius est, quod credenda tam sint subtilissima, ut omnes naturæ terminos longe transfrangent. Hæc concordia inter doctos & rudes provenit ex subjectione omnium erga supremum fidei Magistrum, Romanum Pontificem, quem quia sedarii non venerantur, in mille nugas, & contradictiones diffunduntur. Segneri Incred. non excuf. p. 2. c. 19. n. 2. & seq.

Hæc credendi concordia a primitivo Apostolorum tempore per omnia secula ad nos usque descendit, ita, ut quæ hodie dogmata credimus, illa ipsa sint, quæ primis quatuor seculis fuerunt credita. Quod si ajant sedarii, Ecclesiam in errores, & idololatrias descivisse, ostendant, qui sint illi errores? quis eorum auctor? sub quo Pontifice? quis eorum salutum strinxit contra novum hoc monstrum? certe somniant ista, non probant. Segner. ibid. n. 7. & seq.

Sicut ergo aeterno Deo religio omnium temporum respondit; ita immenso Deo debetur religio per omnes mundi provincias propagata. Et talis fuit Religio Catholica jam tempore S. Pauli scribentis: *Fides vestra annuntiatur in universo mundo.* Hoc signum est Ecclesie, quo a falsis Sectis discernitur. Sectæ heterodoxorum præterquam quod in aliis mundi partibus omnino ignorentur, paullo post in seipsum deficient: sic Arianis factum est, qui totum mundum inundare velle videbantur: sic Marcionitis, Montanistis, Manichæis, Donatillis, Pelagianis, aliisque Sectariis evenit, sicque reliquis, quæ hodie alicubi existunt eventer. Propterea etiam nullus Sectariorum suæ Ecclesie arrogare audeat titulum *Catholicæ*; si petas, ait S. Cyrillus, si petas *Ecclesiam Catholicam*, nullus hereticus suam Ecclesiam ostendet. Si autem ne nomen quidem tibi arrogare audent, quomodo veritas ipsa convenire illis poterit? Vere igitur doctrina Romana cunctarum gentium linguis loquitur, quæ sub utroque Polo jacet. Hæc igitur est vera Ecclesia Catholica, extra quam tam parum, quam extra Arcam Noemi salus sperari potest. Et hæc tam ampla, tam magna debeatur Sanguini Christi Redemptoris: *Fortium dividet spolia, pro eo, quod tradidit in mortem animam suam.* Segner. Incred. non excuf. p. 2. c. 19. n. 8. & seq.

D. Claus Spicil. univerf. Pars III.

215. *Est inespugnabilis contra inimicos.*

Dum Christus Dominus Petram ut caput Ecclesie constituit, dixit illi: *Tu es Petrus; sicut enim petra, seu cautes in medio mari immobilis est contra procellas maris undas, juxta emblema: Frangit, non frangitur.* Ita Apostolorum Principes & ipsa Ecclesia opponere se debuit exurgentibus persecutionum procellis! ad hunc scopulum fractæ sunt vires Paganorum, Mahometanorum, Hæreticorum, aliorumque hujus farinae hostium: *Hæc est victoria, quæ vincit mundum fides nostra!* Lohner Tit. Fides §. 13. num. 15.

Dominus Deus Ecclesiam sua Providentia, & potentia inter millenas persecutiones mirabiliter defendit: inimicis hereticis a quibus Ecclesia oppugnabatur manifeste se opposuit; omnes enim insipienter plerumque morem obierunt, ut ostendat Deus, sibi eorum tam personas, quam doctrinam, & molimina odio esse.

Maneci, Manichæorum progenitoris, pellis frustatim crudeliter detracta est, tanquam perpetræ cadis teo; cum enim Perfarum Regi superbe promississet, se suis artibus laboranti filio restitueret, pro fanitate morem illi accessit.

Arius Arianorum antesignanus, cum fastu suo tumens Constantinopolim veniret, ut causam suam cum Alexandrino Patriarcha disceptaret, tanto terrore oppressus est, ut eum illi levando secretum locum petisset, simul cum excrementis animam effuderit.

Nestorio, omnium primo lingua præmorta est, & veribus corrosa, ne moriens, aliorum hujusce furoris more, Justitiae Dei punientis diras dicere posset.

Lutherus, cum vesperi latus cœnasset, nocte insesquente suffocatus est, incertum, sine manibus, an vi mali apoplectici: id certe affirmavit domesticorum aliquid, qui postea agnitus magistrum sui erroribus ad Ecclesie ovile rediit.

Non dissimile fatum fuit Oecolampadii, & Carolitadii, qui ambo noctu & ipsi strangulati sunt, incerto etiamnum auctore.

Tristior exitus Bucerii fuit, cui moribundo ater apparatus spiritus, qui lecto extractum, antonitis spectaculo presentibus, tamdiu atrociter per terram rapitavit, donec visceribus per cubiculum diffusis mortuum relinqueret.

Calvinus post dolores Hemicranii, L. Arthri-

Arthritidis, Asthmatis, Nephritidis, Colicæ, & plures alios, quibus quatuor annis excuratus est, tandem, ut olim Antiochus, vivus, vidensque vermibus in pabulum cecidit. Ultimis vitæ momentis dæmonem in opem vocavit, & mala ac dira omnia imprecatus est horæ, qua discere, ac scribere orsus est. Segneri Incred. non excul. p. 2. c. 15. n. 2. & seq.

A Nerone usque ad Julianum Apostatam Ecclesia octodecim numeravit Imperatores hostes acerimos, ex his solum quinque obierunt morte non evuenta: Quaterini suimet carnifices concubere: Nero in sua viscera adegit ferrum: Maximinus laqueo spiritum interclusit: Aurelius & Adrianus famem spontaneam morum suorum remedium elegerunt. Noveris vis aliena sustulit. Juliano occulta manus letalem plagam infixit, &c. Segn. *ibid.* a. n. 8. seq.

Ecclesiæ seu templi.

216. Quid, & cui bono sint?

DEus in mundum veniens nullibi edificavit domum justitiæ, ait Olearter, verum domum propitiatorii instituit, sed non unicam, sed pene infinitas, quot enim sunt Ecclesiæ, tot sunt propitiatoria. *M. conc. 7. aff. 3. n. 1.* Sunt ergo Ecclesiæ ayla Misericordiæ, ad quæ peccatores, contra promerita Divinæ Justitiæ supplicia, humiliter confugere debent.

S. Carolus Borromæus ait: si homines in negotiis mundanis cum prudentia se gubernant, attendentes, ut eam operi industriam adhibeant, quam operis momentum requirit; quanto magis necessarium est, ut, cum ad Ecclesiam accedimus, consideremus, quid facturi simus. Ecclesiæ eo præcipue sine frequentamus, ut tremendo altaris sacrificio adsumus, ut fructum mortis & passionis Christi participemus, ut psalmodiam & hymnos Divinæ Majestati cantemus, ut preces nostras cum orationibus Sacerdotum conjunctas Deo offeramus, ut per Sanctorum intercessionem misericordiam de peccatis consequamur, ut contra tentationes robur & auxilium obtineamus, qua ratione igitur fieri potest, ut ob prædictos fines Ecclesiam adeamus, nullam detis operam, ut reverenter, devote, & animo recollecti Divinis officiis assistatis? *Lohner h. tit.*

Accedimus ad adorandum Deum, ut curas sæculares ex animo evacuemus; ideo

Moyfi mandatum est: *Ne appropinquet Exod. 6. huc, solum calcamenta de pedibus tuis.*

Accedimus, ut bona tam corporalia, quam spiritualia, a Deo omnium bonorum fonte emendicemus: *Replebimur in bonis Psal. 64. domus tuæ, sanctum est templum tuum.*

Accedimus, ut peccatorum veniam, & poenitentiam, veræque conversionis gratiam exoremus: *Si deprecata sit fuerit, 2. Par. 6. in loco isto, dimitte peccata servis tuis, & doce eos viam bonam, per quam ingrediantur. Testis est S. Maria Ægyptiaca. Lohner. h. t. d. 4. n. 23.*

217. Magnifice extruuntur.

Rex David ad Nathan Prophetam: *Videte quod ego habitem in domo cedrina, & arca Dei posita est in medio pellicum?*

Ex illo tempore adjectit animum ædificandi templum. Incredibile autem est, quantos thesauros ad id opus congefserit. Contulit enim centena millia talentorum auri, millena millia talentorum argenti, metalli & ferri non erat numerus. Præterea ad templi structuram populus contulit quinque millia talentorum auri, decem millia talentorum argenti, octodecim millia talentorum aris, & centies mille talenta ferri. Omne aurum, si computus fiat, excurrit, ad sexcentas tres milliones, octingenta & duodecies millena scutatorum Romanorum. Omne argentum affurgit ad mille, ducentas, & octo milliones, centum & nonaginta sex scutatorum Romanorum. Totam summam contrahendo, facit ejusdem monete bis millenas milliones, & insuper octies mille, trecenta, & septuaginta quinque. Loricus thesaurum Davidis, quem templi structuræ preparaverat, ad ter mille, ducentas, & septuaginta quinque milliones, & ultra, &c. *D. 3. 29.*

Sumptus Davidis ad templum collati faciunt bis mille viginti quatuor milliones, quæ pecunie summa defacto reperibilis non est in tota Europa. Id quod magis clarescit ex numero operarum: ad portanda onera aderant septuaginta millia, ad dedolandos lapides octoginta millia, præfactorum operis ter mille trecenti &c. *D. 4. 36.* in medio, Lohner in *Bibl. v. Templum §. 4. n. 1.*

Anteriori sæculo ab anno septuagesimo in solo regno Mexicano, ubi Christi fides vix tum illuxit, septuaginta templorum millia a Regibus Castellæ condita sunt, in quibus quadraginta amplissimi, & ditissimi Episcopatus fuerunt erecti. Jaco-

Jacobus Rex duo templorum millia Beatissimæ Virginis honori ædificavit. Reges Hispaniæ in solo occidente supra septuaginta templorum millia ditissima pietate extruxerunt.

Templum S. Sophiæ Constantinopoli ea erat majestatis, ut cum ejus dedicatio primo celebraretur, exclamasse feratur Justinianus Imperator: *Superavi te Salomon!* unde & in templi pariete quasi victus, & mortis perusos pictus erat Salomon, quasi visum se a Justiniano doleret. *Vide Lohner. Bibl. h. t. §. 5. & seq.*

218. Sunt reverenter honorandæ.

Suevi tempore gentilitatis non habebant templa sed lucos, quos diis suis consecrabant: in ea non intrabant nisi ligati funibus, ut suam erga Deos obligationem testarentur. Dagon in templo Azoti ab Arca prostratus suo lapsu limen delubri tetigit, & deinceps nulli hominum licitum erat in ingressu limen pede tangere. Seneca de reverentia gentilitium ita testatur: *Intramus templa compositi, ad sacrificium accessuri vultum submissimus, rogam adducimus, in omne argumentum modestie fingimur.* Milites ad custodiam Regum deputati nunquam cum armis intrabant templum: idem fecit Theodosius junior, qui non solum arma, sed & diadema ante Ecclesiam deponere solebat. *D. 4. 69.*

Dagon ab arca prostratus ad limen portæ decidit, ex illo tempore nemini licuit limen illud pede terere, sed saltu super illud transibant: quanto magis honoranda Ecclesia. *D. 6. 77.* in fine.

In Absinthia nemo nisi exutis calcæis templum ingredi permittitur. *VV. art. disc. font. 40. ex. 6.*

Faber murarius in Ecclesia S. Petri in Vaticano laborans, & turpem cantilenam modulans, cum a Sacerdote haud procul adstante moneretur, & non desisteret, ex machina illa, ubi stabat delapsus, & misere comminutus occubuit. *J. 111.*

Moyfes accedens ad Rubum, in quo latebat Angelus, justus est calcamenta exure: sic & Sacerdotes Aaronici nudis pedibus in templo ministrabant. Idem fecerunt gentiles idolorum Sacerdotes. Quanto ergo magis omnis immunditiæ exunda & cavenda est in templo coram Deo? *C. Exod. 3. v. 4.*

Templum aditurus, te calum ingredi cogita: nihilque in Ecclesia loquere, aut age, quod terram sapiat, ait S. Nilus.

Deus in monte Sina præcepit per Moy-

sen populo, ut nemo præsumat montem tangere, secus qui fecerit lapidibus obrueret. Quare? propter sanctificationem montis ex præsentia Dei. Quanto magis Deus puniet irreverentiam Ecclesiæ illatam. *C. Exod. 19. v. 12.*

Magna reverentia debetur locis sacris, 1. quia justu Dei extracta sunt. 2. Quia sunt habitaculum Dei. 3. Domus orationis. 4. Reis & fontibus asylum. 5. Sanctorum omnipotens. 6. Quia Deus graviter vindicat inhonorantem templi. 7. Quia ibi constituit oraculum & propitiatorium. 8. Quia etiam gentes sua sana colunt. 9. Quia insignibus exemplis Sanctorum id edocuerunt, v. gr. Davidis, Jacobi, Isaac, S. Helenæ, S. Ambrosii, S. Chrysofomi, & aliorum. *C. Exod. 25. v. 9.*

Dum in altari holocaustorum immolabantur victimæ, aderant septingenti fere ministri, & offerentium libamina ingens multitudo; & tamen tantum erat silentium, ut ne unum quidem hominem ibi versari putaretur; summa enim veneratione & pietate omnia peragebantur. *C. Exod. 27. v. 7.* Quanto magis id observari debet in Ecclesia Dei?

Puer sacrificanti Alexandro lumen tenens a flamma candela adulus non se movet, tantam habens pro sacris reverentiam, ut naturam vinceret: Quid nos ad vera sacra? Sacerdos præcepit ranis coarctantibus, ut tacerent sub sacris, & mox tacuerunt. Et homines non silebunt? ait S. Ambr. *C. Lev. 1. v. 17.*

Deus etiam ab elementis honorari voluit Ecclesias: Romæ Avianus Athesis anno 589. in urbe Veronensi adeo exundasset, ut ad Ecclesiam S. Zenonis usque pergerit, etiam si portæ patenter, & aqua usque ad fenestras intumesceret, ipsum tamen templum ausa non est ingredi. Sic etiam mons, qui fabricam Ecclesiæ impediabat, jubente S. Gregorio Taumaturgo, loco cessit, & Ecclesiæ ædificandæ spatium dedit.

S. Clemens testatur se cum sancto Petro visticasse sepultura civitatis ferusalem, quorum in uno duo fratres erant: Martyres sepulsi, quod per singulos annos ipso die natalis eorum mirabiliter sua sponte dealbatur.

219. Non sunt inhonorandæ.

In Ecclesia absint ioci, colloquia, & risus! Quidam Fratres ex Ordo S. Franc. in sacro loco, ubi crucifixi imago pendebat,

ultra sonat, cum reipublica Christianæ grave infortunium impendit. Quidam campanam furto abstulit, quæ tamen sonum nullum pulsata edidit, donec in locum suum fuit restituta. Idem legitur de campana a Clothario Rege Parisiensi aucta invito S. Lupo Episcopo Senonense. Campana tempore interdicti a S. Eligio impositi sonum nullum reddunt. D. 6. 42.

Campana S. Fursei ab Angelo illi alata tempestates omnes mirabiliter fugat; quamquam grando omnem viciniam devastaret, nec minimum tamen damnum factum est, quousque sonus illius campanæ audiebatur. R. cent. 2. par. 1. mir. 3.

Nadañ
in un.
Mor. h.
hdy. av.

Meminisse hic juvat, mirabilis campanæ Ramiri Hispaniarum Regis, qui proceres primi nominis in rotundo circum gyro appendi iussit ceu totidem velut trophæos seu malleos, dein ad spectandam hanc campanam alios optimate invitavit. Hærese illi attoniti, dum inaudito spectaculo præstantissimos primi ordinis viros in serali patibularis campanæ spectaculo intuebantur. Sonabat nimirum, Ramiro pulsatore, illa campana in procerum animis, ita ut totum regnum audiret, intelligeretque, neminem contra regem quidquam facinoris impune ausurum.

222. Prægrandes & artificiosæ.

Campana maxima Moscoviæ appendit 336. centenarios: pulsatur tantum summis festivitatibus, aut in adventu peregrinorum legatorum. Lugduni in Gallia campana est 250. centenariorum, quam viginti sex viri pulsare solent. Tolosæ campana 500. centenariorum, cuius crassities 12. spithamarum, perisphæria interior 36. pedum. Rothomagi in Gallia in turri, quæ vocatur butyræa, pendet campana 36000. librarum, cum malleo 710. librarum. Parisiis in templo B. V. campana par est Erfurtensi. Campana autem Erfurti in templo B. V. fusa est a Gerardo VVoie de campis, cuius & nomen in ea legendum est, an no 1497. & vocatur *gloriosa*. Appendit 252. centenarios, crassities est sesqui quadrantis ulnæ, altitudo quinque ulnarum, diameter continet quatuor & dimidiam ulnas, ambitus exterior quatuordecim & dimidiam ulnas. Malleus habet altitudinem quatuor ulnarum, appendit undecim centenarios: pulsatur a 24. viris: sonus illius Gothæ & Vinarie (utraque

urbs tribus miliaribus Germanicis distat) commode exauditur, &c. VV. art. difc. font. 45. ex. 14.

Sacræ Congregationes, Confæderationes &c.

223. Ingentibus fruuntur emolumentis.

Percussit sunt viri Lais, eo quod cum nullo hominum haberent societatem: hinc congregati habent sublevantem se, si ceciderint. Ideo Goliath provocavit ad singulare certamen; studium enim inimici est separare a castris. S. punct. 61. fol. 215.

Dives Epulo non obinet guttulam frigida: Quare? quia eam digito Abrahæ, non suo obtinere voluit. M. conc. 36. aff. 2. num. 9. Cur autem Abraham non succurrit Epuloni? Quia ad eum nulla ratione pertinebat.

Pharao, & Nabuchodonosor uterque gravis peccator erat: iste tamen salvatur, ille damnatur: Quare? quia Pharao in oratione Moysis & Aaron confidit: *Orate pro me*. Alter ipsammet penituit, ait S. Augustinus. M. conc. 36. aff. 2. n. 10. Quilibet operam suam conferre debet, &c.

Ludovicus Landgravius præcepit cadaver suum post mortem habitu Cisterciensis vestiri: hoc tamen non obstante, quia tyrannus fuit, misere damnatus est. Jacobatur super hoc habitu miles, inquit: Meus herus fuit in omnibus egregius! dum vixit fuit generosus miles, & ecce! nunc quam insignis Monachus, servat silentium, & jejuniis &c. E. *Habitus* n. 1.

Ve sili, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se: Minz sunt æternæ Veritatis. Illud tamen *Ve* non tangit sodalem seu confæderatum; quia, si ceciderit (quod Deus avertat) habet sublevantem se; habet exempla confæderatorum, habet piæ exhortationes, habet indulgentias, aliaque remedia. Sicut in exercitus bene ordinati acie unus sortis alterum fortiozem reddit: ita fit in Sacris confæderationibus, unus consortat alterum, ita ut vere dici possit: *Vis conjuncta fortior!*

Ubi duo, aut tres sunt congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Quantum magis si plures conveniant, ait Gregorius. S. punct. 61.

Sanctus Bernardus alloquitur Thomam Apostolum extra cæcum Apostolorum versantem: Falleris Thoma, falleris, si Dominum videre speras ab Aposto-

postolorum collegio separatus. S. punct. 62. fol. 216.

In creatione mundi Deus singulariter aquarum seu maris curam habere visus est. Congregavit illud in unum locum, dedit illi saluginem tum ut putredinem non contraheret, tum ut nave facilius suffineret, & nutrimentum pro piscibus haberet. Unde tanta beneficia? quia *congregationes* aquarum vocavit maria. C. Gen. 1. v. 9.

Sacræ Fundationes.

224. Laudabiles & gratae Deo.

Beata Aja Comitissa post mortem apparuit, & ratam habet donationem factam Ecclesiæ Montensi. C. Deut. 19. v. 19.

Carolus Magnus fundavit tot Abbatis, quot sunt litteræ alphabeti: singulis Abbatibus unam litteram loco nominis assignavit. T. n. 27.

Reges Hispaniarum in solo occidente ultra septuaginta templorum millia ædificaverunt. Jacobus Rex Aragoniæ bis mille templa Dei Matri extruxit. T. n. 250.

Deus ipse nonnumquam animabus purgantibus facultatem concedit, apparendi suis amicis, eosque monendi de executione ultimarum suarum voluntatum. Mater post defuncta filia hebdomadam aliquot sacra fieri curabat. Filius autem ex his stipendiis ad Ecclesiam deportare solitus, dimidiam sibi partem clepsit. Filia apprensus Matri accusavit filium, rogavitque ut defectum suppleret. S. Malchias Episcopus indignabatur suæ sorori propter mundanas vanitates, quibus inhabebat. Interim obiit soror, & post triginta dies apprensus fratri pulsabat dormientis cubiculum: exhorrensens ille audiit lamenta & hanc vocem: Eheu! amantissime frater, triginta dies sunt, ex quo nullo pabulo pasta, famem patior! recordabatur ille, quod per triginta dies, defuncta sororis in sacrificio memor non fuisset: compensavit igitur, quod omisit, & paulo post rediit defuncta, eumque suæ salutis certiozem reddidit. O! quot huiusmodi monita animarum, ab omni memoria exclusarum, hodie dum sunt! quot piæ fundationes obliterarentur, nisi ab ipsis defunctis vindicarentur!

225. Male observantur.

Hildulphus Archiepiscopus Colonjensis rogabatur a Monachis Sancti Nicolai, ut

sibi pagum vii aut errore ablatum restitueret: Recusante Archiepiscopo Monachi rem ad Summum Pontificem Gregorium VII. detulerunt, qui Hildulpho resolutionem præcepit. Verum ne Pontifici quidem morem gessit accusatus. Interea Abbas Hermannus videt in somno S. Nicolaum magno cum comitatu ire Coloniæ, intrare in cubiculum Archiepiscopi, eumque ferula percutere. Hermannus perterrefactus expurgificatur, quid rei subit indagat, & certior fit, & ea hora Hildulphum subita agitudine correptum paulo post exspirasse. D. 3. 77.

Quandiu in regionibus viniferis vinea florent, quælibet vitis habet suam fulstem tanquam fulcimentum: quæprimum autem adveniente autumno vitis suos botros & folia deperdit, fustes omnes seu fulcimentum in unum cumulum abijciuntur. Parem in modum quandiu fundator floret & vivit, aut unus ex illius familia supersit, sacræ fundationes observantur; cum autem ille & ejus agnati & vivis excesserint, in unum cumulum cum ceteris abijciuntur, & percutunt.

Loca sacræ vite pergrinationes.

226. Earum Visitationes antiquissimas.

Helcana Pater Samuelis ter singulis annis iuxta præceptum Domini pergrinationem instituit. Absalon pater peregrinandi licentiam in Hebron. Maria & Joseph ascendunt in Jerusalem: ita & eunuchus Regiæ Candaciæ, qui in itinere lumine fidei fuit illustratus. Alexander Episcopus in terram sanctam peregre venit, & a Christianis, qui ejus adventum divinitus præsciverant, perhume excipitur. S. Chryostomus venerabilissime desiderat ire Romam, & ibi venerari cænam Sancti Petri, quæ erat vincularum in carcere, &c. D. 2. 51.

Probat ex Scriptura, quod Deus certis in locis velit honorari: sic Jacob in Mesopotamiam itinerans, cum dormiens vidit mysteriosam scalam, evigilans exclamavit: *Terribilis est locus iste!* quasi diceret, non est locus communis, sed talis, in quo beneplacitum est Deo habitare &c. ex quo patet, quod jam tempore Abrahami, & Jacobi Deus certa loca apparitione, & beneficiis illustravit. Quid ergo mirum, quod in pergrinationibus B. V. Laurentiæ, Helenis, Aspericollensis &c. fe. beneficium exhibeat? C. Gen. 28. v. 17.

Verum intentio ac finis peregrinandi in loca sancta purus, ac sanctus fit; sæpe enim sub hoc prætextu, vanitas, curiositas, libertatis studium, aut alia vitia delitebant: Absalon ut rebelliam consilia effectui daret, simulavit peregrinationem in Hebron: ita hodieum sic, multa vitia executioni dantur sub prætextu peregrinationis. Sanctus Basilius graviter invehitur in eos, qui in locis sacris proptia, & mercaturas instituant. Quid nunc diceret? &c. D. 2. 51.

Censura Ecclesiastica.

227. Excommunicatio terribilis poena.

Judæi olim delinquentes & Synagogis ejiciebant, eratque hæc poena apud Ethenos tam terribilis, ut excommunicati nullam vim alimoniam possent vendito impetrare, ideoque herbas comedere coacti miserè interibant. In primitiva Ecclesia excommunicati ordinarie a demone obsidebantur. Theodosius Imperator ab aliquo Monacho licet invalide excommunicatus volebat cibum sumere, donec ab illo ipso Monacho fuerit absolutus. Joannes Episcopus Ravennatensis a Concilio Lateranensi excommunicatus a nemine recipitur, nullibi etiam refugium invenit, donec a Pontifice Misericordiam exoravit. Robertus Rex Galliarum excommunicatus ab omnibus subditis deseruit. Pius quidam Abbas in sepulcro collocatus, in quo antea Hæreticus Episcopus erat tumulatus, & sine intermissione auditur clamare. *Recede a me, ne me tangas Hæretice!* &c. D. 3. 58.

Quidam Navigans mortuus & in mare ejectus est, proxima nocte terribilis pulsus in fundo carinæ auditus, & cadaver visum est navi in infima parte adherere: absolutus & sepultus pacem dedit, nec amplius molestus fuit. D. 12. 57.

In Veteri Lege Judæi excommunicati non poterant cibos etiam oblatos acceptare; unde ordinarie gramen comedere instar brati, & inedia contabescere debebant. D. 12. 37. Daveroult. c. 7. Tit. 14.

Episcopus a Summo Pontifice in regnum Congo missus est, Congenses infantum Batavorum eum non receperunt, & a littore sagittis abigere voluerunt. Episcopus munitus est illis excommunicationem (jam enim fuerant ad fidem conversi) utque ejus poenæ vim edocerentur, sententiam Excommunicationis

supra arborem in littore stantem pronam clavit. In momento exaruit arbor, & Congenses Episcopum territi receperunt. R. cent. 3. p. 2. mir. 22.

228. Operatur terribiles effectus.

Vvilhelmus Episcopus Ultrajectensis adhæsit Henrico Imperatori, quem Gregorius VII. excommunicaverat, eumque & cathedra defendit, in pacibus Gregorio impudentissimis calumniis. Quid fit? paulo post desperandus moritur, clamitans se videre gehennam apertam, & una cum complicitibus absorberi. Udo Archiepiscopus Trevirensis repentina morte extinguitur. Burekardus Misnia Gubernator ex equo delapsus cervicem frangit. Godofredus Dux sine Sacramentis subito decedit. &c. Nobilis quidam in Excommunicatione mortuus & a militibus in cimiterio sepultus tandem a terra facta eiecitur, donec in loco profano tumulatur. Princeps quidam Germaniæ a Castelfino III. excommunicatur, & quia non resistit, illius regio sterilitate, exundationibus, moribus miserè devallatur, ipse crus frangit, & insanabili dolore tandem affigitur, donec se Ecclesie subjicit. Interfectores S. Thomæ Cantuariensis hominibus & pectus odio sunt, ita ut nec famelicæ canes ab ipsis bolum panis recipere: coriphæus eorum nomine Tracius vivus compustus. D. 3. 59.

S. Archiepiscopus Antoninus rogabatur a quibusdam vindictæ cupidis, ut certos delinquentes excommunicaret. Sanctus Vir ut illis ostenderet, gravitatem hujus poenæ supra panem pronuntiavit maledictionis sententiam, & panis velut carbonis denigratus fuit: pronuntiavit absolutiorem, & panis iterum dealbatus est. Sanchez 6. part. c. 11. 375.

S. Hugo quosdam excommunicavit, & illi statim disparuerunt, non amplius deinceps visi: alia vice divitem Mercatorem excommunicationi subjicit, & iste die in diem depauperatus est, donec se sitiens Episcopo penitentiam, & veniam impetravit. Sanchez part. 7. c. 4. fol. 989.

Cum S. Bernardus dedicationem alicujus Ecclesie celebrare veller, innumerabiles mæscæ eam occuparunt, ita ut timeretur, eam solemnitate impeditum iri. S. Bernardus omnes mæscas excommunicavit, & illa una nocte omnes perierunt. E. Excommunicatio, num. 5.

Ab excommunicato neque canes panem acceperunt. Et ab alterius domo ciconiæ nu-

VERBUM DEI.

229. Est efficax ad conversionem peccatorum.

Sanctus David ait: *Ignitum eloquium tuum vehementer.* Jeremias Propheta comparat malleo, quasi malleus contrensus ter. 23. petram. S. Paulus penetrabilis omni gladio incipitur vocat. Palmista lucerna comparat: *Lucerna pedibus meis verbum tuum.* Christus Dominus ipsa æterna veritas fistula pastorali: *Ovis meo vocem meam audient.* &c. B. Serm. 11. n. 1.

Vox Domini præparantis cervos: *Vatibus ait cervas reprimere partum, sed auditu tonitruu parere: O quam arduum videtur peccatori parere, peccata in confessionali prodere: Quid consilii: tonitruu opus est, ait Lorinus: Qui leniori doctrina non acquiescunt, terribis minis ad penitentiam converti.* Ita Paulus cum Atheniensibus penitentiam prædicaret hoc tonitruu usus est: *Eo quod statuis diem, in quo judicaturus es orbem.* &c. B. Serm. 31. nu. 4.

Cur dicitur Verbum Dei penetrabilis omni gladio incipitur? quia una acie instruit intellectum, altera movet voluntatem, & adeoque duas victorias reportat. Segn. Manu 1. April. n. 4. in fine.

S. Franciscus Solanus urbem Limanam, quæ erat sentina omnium scelerum, una concione adeo convertit, ut mirabiles in omni populo facti sint animorum motus. R. cent. 3. mir. 7.

Verbum Dei est efficax, ut audientibus conferat salutem. Paolletti Dom. Sexages. In hoc mundi exilio quasi in tenebris ambulamus, pauci sunt, qui non cespitant, aut impingunt. Quid ergo remedium? Lucerna seu luce opus est, ut pericula prævidere, & cavere possimus. Talis lux, & lucerna est Verbum Dei, juxta illud Davidis: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.*

Canite tuba in terra, clamate fortiter. Jerem. 40. Quenam est hæc tuba? Hugo Cardinalis ait: *Tuba prædicationis.* Sed cur Verbum Dei comparatur tubæ? cur non citræ, quia spiritus malus in Rege Saul compefcebatur? S. Augustinus dat rationem, quia *tuba non tam oblationis est, sed quam terroris.* Tuba ad bellum concitat, animosum facit, quia sanguinem commovet, &c. B. Serm. 31. n. 1. fest.

Sicut tubarum sonitu magna Jericho eversa sunt; ita verbo Dei muri superbiæ, avaritiæ, luxuriæ sternuntur. M. conc. 24. aff. 1. n. 5.

audam transfulerant. E. Excommunicatio num. 6. & 7.

Duo conjuges ex rapto vivere fuerunt, dum excommunicati in rus exeunt, repente mortui concidunt. J. 86.

Cardinalis ante prandium manus lavans anulum detraxit & arbori infecit. Postea oblitus, ubi anulum collocasset, & suspicans forem in familia, censuram dixit in eum, quisquis anulum haberet. Et ecce arbor exaruit, & inventus est anulus. J. 87.

Monachus refractarius & propterea excommunicatus martyrium quidem pro fide sustinet; cum autem eius sacrum corpus Ecclesie inferretur, ibique sub Misfa diceretur: *Catechumeni egrediantur! tumba secum trahat cum stupore omnium extra templum concessit.* T. n. 122. Daveroult. c. 1. tit. 14.

Henricus Imp. a Summo Pontifice excommunicatus adeo perdidit omnem respectum, ut Ermenoldus Abbas illi fores Ecclesie, & Monasterii in faciem occlusit. Nadaf 6. Jun.

S. Eligius Episcopus Noviodunensis cum Diceceffan suam visitaret, Ecclesiam aliquam ex delicto Pastoris interdixit. Non parere volens Pastor signum ad res Divinas dari præcipit, & ecce! campanæ omnes nullum sonum reddiderunt. D. 6. 42. N. 1. Decemb.

Abbas quidam Cisterciensis habebat corvum, qui furcissassuetus, quondam anulum, quem Abbas & digito detraherat, furatus est & in nidum suum asportavit. Indagatum est diu de annulo inter domesticos, fure autem non comparante Abbas in illum excommunicationem tulit; & ecce! corvus statim ab arbore quasi fulmine decidit. Quæstus ergo est annulus in nido corvi & ibi inventus, atque hic corvus statim iterum convuluit, plumæque antea deplumate denuo succreverunt. Alii dicunt corvum paulatim exaruisse, & postquam annulus inventus & ille absolutus est, reconvalescit. E. Excommunicatio n. 4.

Nempe Ecclesia duplicem habet potestatem contra peccata, & peccatores. *Ecce! duo gladii hic!* unus gladius est potestas spiritualis censurarum: alter est brachium sæculare, & auxilium Principum. B. Serm. 64. n. 14. Vide Daveroult. c. 1. Tit. 14.

Ex l. de Paris de holi. Ord. c. 118.

Ps. 118.

Joan. 10.

1. Job. 30.

1. Ps. 118.

1. Ps. 118.

1. Ps. 118.

1. Ps. 118.

1. Ps. 118.

1. Ps. 118.

1. Ps. 118.

1. Ps. 118.

1. Ps. 118.

1. Ps. 118.